

УДК [159.98:791.52]:378.091.33-028.22.016

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-794-808](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-794-808)

Вінтюк Юрій Володимирович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри Практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська 35, м. Львів, 79000, тел.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

ЗАСТОСУВАННЯ ФІЛЬМОТРЕНІНГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІВ

Анотація. В публікації висвітлено коло питань, які стосуються формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів з застосуванням фільмотренінгів при викладанні різних навчальних дисциплін. Проведений огляд наукових публікацій за обраною темою дослідження; виявлені сучасні погляди і підходи до можливостей застосування фільмотренінгу, в навчальному процесі зокрема. У результаті проведеного пошуку виявлені особливості його здійснення, різного цільового призначення. Виконаний огляд виявлених публікацій за обраною темою підтвердив доцільність застосування відповідного підходу, який дозволяє використовувати існуючі теоретичні знання та відомі практичні способи проведення фільмотренінгу в навчальному процесі, для підготовки фахівців різних спеціальностей. Зокрема, з використанням спеціальним чином відібраних кінофільмів відповідної тематики, які використовуються як наочні навчальні матеріали. Здійснено розгляд і подальше застосування виявлених можливостей використання фільмотренінгу в навчальній роботі з майбутніми фаховими психологами. З'ясовано, що при підготовці студентів-психологів до освоєння обраного фаху доцільно використовувати фільмотренінги під час практичних занять, при роботі з кінофільмами певного наповнення та спрямування. При цьому залучення студентів до такої роботи спонукає їх освоїти процедуру психологічного аналізу різних проблемних ситуацій, з якими вони зустрінуться в професійній діяльності за обраним фахом. Висвітлено послідовність застосування розробленого підходу до проведення фільмотренінгу, з навчальною метою, при викладанні різних навчальних дисциплін. Для цього використано кінофільми, які можна використувати як наочні посібники при вивченні певних тем із різних дисциплін, що відповідають вимогам навчального процесу при підготовці студентів-психологів. Підтверджено, що впровадження фільмотренінгу в навчальний

процес є доречним з позицій вимог щодо формування професійної компетентності фахових психологів, вироблення навичок професійного спілкування, що важливо для формування їхньої професійної компетентності та подальшої діяльності за обраним фахом. Зроблені висновки з виконаної роботи і намічені можливі подальші дослідження за даною темою.

Ключові слова: професійна підготовка фахових психологів, фільмотренінг у навчальному процесі, здійснення фільмоаналізу, формування професійної компетентності.

Vintyuk Yuri Volodymyrovych Candidate of Psychological Sciences (Ph. D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Practical Psychology and Pedagogy, Lviv State University of Life Safety, St. Kleparivska 35, 79000, tel.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

APPLICATION OF FILM TRAINING IN THE PROCESS OF TRAINING PROFESSIONAL PSYCHOLOGISTS

Abstract. The publication covers a range of issues related to the formation of professional competence of future professional psychologists with the use of film trainings in the teaching of various educational disciplines. Conducted review of scientific publications on the selected research topic; modern views and approaches to the possibilities of using film training, in the educational process in particular, are revealed. As a result of the conducted search, the peculiarities of its implementation, with different targets, were revealed. The review of published publications on the selected topic confirmed the feasibility of using the appropriate approach, which allows using existing theoretical knowledge and known practical methods of conducting film training in the educational process, for the training of specialists in various specialties. In particular, with the use of specially selected films of the relevant subject, which are used as visual educational materials. The examination and further application of the identified possibilities of using film training in educational work with future professional psychologists was carried out. It was found that when preparing psychology students to master the chosen profession, it is advisable to use film trainings during practical classes, when working with films of a certain content and direction. At the same time, the involvement of students in such work encourages them to master the procedure of psychological analysis of various problem situations that they will encounter in their professional activities in their chosen field. The sequence of application of the developed approach to conducting film training, with an educational purpose, when

teaching various educational disciplines is highlighted. For this, films were used, which can be used as visual aids when studying certain topics from various disciplines that meet the requirements of the educational process in the training of psychology students. It has been confirmed that the introduction of film training into the educational process is appropriate from the standpoint of requirements for the formation of professional competence of professional psychologists, the development of professional communication skills, which is important for the formation of their professional competence and further activities in the chosen profession. Conclusions are drawn from the work performed and possible further research on this topic is planned.

Keywords: professional training of professional psychologists, film training in the educational process, implementation of film analysis, formation of professional competence.

Постановка проблеми. Налагодження та здійснення належної підготовки майбутніх фахових психологів у закладах вищої освіти (ЗВО) України за наявних реалій потребує формування у них відповідних вмінь і навичок, які є необхідними у їхній подальшій професійній діяльності. А це, своєю чергою, диктує необхідність застосування відповідних методів підготовки студентів, зокрема, включення у навчальні програми тренінгових занять, різного призначення та спрямування. Як свідчить набутий досвід, до перспективних навчальних методів належить і фільмотренінг, який ще не набув у вітчизняних навчальних закладах належного визнання та поширення. Дана обставина стосується також підготовки майбутніх фахових психологів, що здійснюється у вітчизняних ЗВО. Важливість висвітлення особливостей залучення студентів-психологів до освоєння фільмотренінгу в процесі їхньої фахової підготовки зумовлює актуальність цього дослідження. Відповідно, в даному викладі буде наведено досвід використання кінофільмів у підготовці студентів-психологів при викладанні різних навчальних дисциплін.

Мета статті - розглянути можливості й особливості використання фільмотренінгу в підготовці майбутніх фахових психологів, при викладанні різних навчальних дисциплін.

Завдання статті:

- провести огляд наукових публікацій за обраною темою; виявити відомі підходи і погляди щодо проведення фільмотренінгу в навчальному процесі;

- на основі виявлених опублікованих матеріалів зпроектувати оптимальний підхід до застосування фільмотренінгів у навчальному процесі при підготовці майбутніх фахових психологів;

- здійснити виклад запропонованого підходу до проведення фільмотренінгів при викладанні навчальних дисциплін студентам-психологам;
- зробити висновки з проведеної роботи і визначити перспективи майбутніх досліджень у даному напрямку.

Дана робота є продовженням низки досліджень у даному напрямку (див., напр.: [5; 6]); попередні напрацювання використовуються у даному дослідженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснений огляд публікацій, в яких розглянуті різні аспекти застосування фільмотренінгу, засвідчив, що таких наявно вкрай мало [1 - 12]. При цьому варто також відзначити наступне: переважно автори не розрізняють кіно- і фільмотренінги, тому дані терміни слід розуміти як синоніми. Однак варто прийняти до уваги міркування С. Красіна, який обґрунтовує доцільність використання терміну фільмотерапія [7, с. 27]; враховуючи це у власних публікаціях прийнято цю точку зору. Аналогічно, доречно використовувати саме термін фільмотренінг, оскільки кожен з них містить терапевтичну складову, а фільмотерапія фактично є різновидом фільмотренінгу. Крім цього, окремо слід відзначити публікації з психологічного аналізу, оскільки він є неодмінною складовою роботи над кінофільмом чи його фрагментом під час навчальних занять.

Перш за все потрібно назвати публікації С. Бутманчук, де розглянуті особливості застосування кінотренінгу та кінотерапії в роботі психолога [1; 2].

Варто відзначити працю І. Власенко та В. Фокіна, в якій кінотренінг розглядається як спосіб здійснення комунікації особистості [3]. Заслуговує уваги також стаття О. Вознесенської і О. Голубевої в якій кінотерапія розглядається як форма медіа-освіти [4].

Не менш цікавими і вартими уваги є праці про кіноаналіз і кінотерапію груп авторів [7; 8]. Важливою є також праця С. Красіна, в якій детально розглянуті різні аспекти роботи над фільмом [9].

Доречно згадати і статті Ю. Чаплинської про застосування різних підходів до фільмоаналізу в роботі психолога, зокрема у груповій [10 – 11].

На завершення слід згадати працю М. Яновського, присвячену розгляду психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача [12].

Можна згадати також власний досвід застосування фільмотренінгу при підготовці студентів і курсантів різних спеціальностей, які відображені у попередніх публікаціях на дану тему (див., напр.: [5; 6]) та ін.

Перелічені та деякі інші публікації містять необхідну інформацію, з якою потрібно ознайомитися викладачам у процесі освоєння та подальшого використання фільмотренінгу в навчальному процесі; виявлені у цих джерелах відомості використані при проведенні даного дослідження.

Враховуючи те, що у публікаціях на дану тему наявні деякі відомості про застосування фільмотренінгів у навчальних цілях, слід все ж відзначити, що детальних відомостей про можливості його застосування у навчальному процесі при підготовці майбутніх фахівців, не виявлено. Оскільки доступні джерела не містять достатньо необхідної інформації про предмет розгляду, це зумовлює необхідність впровадження відповідного підходу, який дозволяє показати, як можна використовувати наявні знання з застосування фільмотренінгу в навчальному процесі, при викладанні різних навчальних дисциплін. Ця обставина зумовлює доцільність організації та проведення відповідного самостійного дослідження.

Виклад основного матеріалу. У наш час все більшого поширення, серед вітчизняних фахових психологів зокрема, набуває така відносно нова форма проведення тренінгових занять, як фільмотренінг, в навчальних цілях у т. ч. Це сучасний метод роботи, придатний для вирішення широкого кола завдань повсякденної психологічної практики, який значно раніше набув визнання та поширення за кордоном. Фільмотренінг зарекомендував себе як ефективний засіб психологічного впливу широкого призначення, який можна використовувати для вирішення різноманітних навчальних і практичних завдань. У даному викладі розглянуті можливості застосування фільмотренінгу при підготовці студентів-психологів, для забезпечення їхньої подальшої професійної діяльності. Необхідність розгляду доцільності й особливостей здійснення такого різновиду тренінгових занять зумовлює важливість даного дослідження.

Загалом тренінгові заняття, в їх традиційному вигляді, давно набули належного визнання та розповсюдження серед вітчизняних фахівців, у навчальному процесі зокрема. Вони використовуються і для здійснення підготовки фахівців, різних спеціальностей, оскільки вітчизняні педагоги та психологи оцінили їхні переваги й освоїли методики проведення, для вирішення різноманітних навчальних і повсякденних завдань. Згідно з поширеним визначенням, *тренінг – це метод активного навчання, спрямований на розвиток знань, вмінь, навичок та соціальних умінь – форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток компетенцій міжособистісної та професійної поведінки у спілкуванні.* Оскільки професійне спілкування є основою будь-якої професійної діяльності, це зумовлює необхідність розвитку відповідних навичок діяльності при підготовці фахівців різного профілю.

В якості стимульного матеріалу для проведення тренінгових занять можна використовувати: вправи, притчі, оповідання, відеофрагменти чи кінофільми – як документальні, так і художні, як короткометражні, так і повнометражні. Враховуючи наведене, можна констатувати наступне:

тренінг, що використовує фільми (або їхні фрагменти) в якості стимульного матеріалу під час проведення занять, для створення необхідного змістового, емоційного й інтелектуального настрою, називається фільмотренінгом. Йому властиві певні особливості, які необхідно враховувати як під час підготовки до занять, так і їхнього проведення. Короткий їх виклад, для забезпечення професійної підготовки фахових психологів, наведено в даній публікації.

Як було відзначено при здійсненні огляду публікацій за даною темою, низка авторів не відокремлюють фільмотренінг і фільмотерапію, оскільки чимало фільмотренінгів мають виражене психотерапевтичне спрямування. Детальний розгляд даного питання не належить до завдань даного дослідження, хоча з досвіду роботи відомо, що будь-який тренінг неминуче містить терапевтичну складову. Крім цього, варто згадати, що С. Красін є автором методу режисованої фільмотерапії, однак його особливості також не передбачено висвітлити у даній роботі, хоча це варто зробити при продовженні досліджень у даному напрямку.

Курсанти і студенти, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, вивчають різні дисципліни, котрі передбачають проведення тренінгових занять. Передусім це комунікативні тренінги, тренінги спілкування, особистісного розвитку, профілактики адиктивної поведінки й ін. Наявний досвід проведення таких занять свідчить, що практично будь-які тренінгові заняття дозволяють проводити також фільмотренінги; тому варто розглянути можливості для підготовки фахівців, які надає така форма занять, а також особливості їх підготовки і проведення.

Передусім варто відзначити, що проведення фільмотренінгу потребує від викладача досвіду проведення тренінгових занять, зокрема, певної підготовки до застосуванням відеофрагментів у якості стимульного матеріалу. Розпочинається така робота з відбору необхідного відеоматеріалу, який повинен відповідати тематиці певного навчального курсу, темі конкретного заняття і використовуватися як навчальний матеріал. Нерідко можна знайти необхідний відеофрагмент у готовому вигляді, або ж короткометражний фільм відповідного спрямування. Іноді таким матеріалом може стати повнометражний кінофільм, проте обмежений час переважно не дозволяє повністю продемонструвати його протягом аудиторного заняття. Тому зачасту доводиться демонструвати лише окремі фрагменти з відбраного фільму, або ж вирізати їх з фільму за допомогою відеоредактора. Таким чином можна робити також тематичні підбірки відеофрагментів із різних кінофільмів або й інших відеоматеріалів і т. п. Важливо, щоб відібрані відеоматеріали були озвучені державною мовою.

Далі потрібно скласти і ретельно опрацювати план заняття, у відповідності до чинних вимог до навчально-виховного процесу. При цьому необхідно передбачити вступну частину, яка повинна містити роз'яснення мети заняття й специфіку його проведення; а також постановку завдань, які заплановано вирішити протягом відведеного часу, з використанням наявного відеоматеріалу.

Після цього слідує основна частина, котра передбачає демонстрацію відібраного відеоматеріалу; в процесі перегляду ті, хто навчаються, повинні виконати поставлені завдання. Для з'ясування їхнього ставлення до побаченого та оцінки рівня засвоєння ними запропонованого навчального матеріалу присутнім на занятті потрібно дати відповіді на питання до фільму.

Далі потрібно організувати обговорення запропонованого матеріалу, тому на цьому етапі заняття слідує виступи слухачів, які висловлюють свої думки з приводу побаченого, пропонують власні думки з щодо вирішення поставлених завдань. Для цього вони повинні максимально задіяти наявні знання з предмету, що вивчається, шукати власні можливі підходи і рішення тощо. Під час таких виступів організовується також їхнє обговорення, відбувається дискусія, тобто задіюється групове мислення, виробляється спільне знання, спрямоване на практичне засвоєння матеріалу, отриманого під час теоретичних лекційних занять. Слід відзначити, що відеофрагменти, які демонструються, містять ситуації, що трапляються під час реальної професійної діяльності фахівців певної спеціальності, а сформовані завдання передбачають пошук оптимальних шляхів і способів їхнього вирішення. Тому в ході проведення занять із застосуванням фільмотренінгу відбувається формування необхідних знань, розвиток вмінь і навичок вирішення складних ситуацій, які зустрінуться майбутнім психологам у їхній подальшій діяльності за обраним фахом.

Завершальний етап заняття з застосуванням фільмотренінгу передбачає підбиття підсумків і здійснення узагальнень, формулювання висновків, до яких спільно прийшли слухачі курсу. Слід наголосити, що саме таке здобує разом знання, за даною темою з певного предмету, і є головним результатом організованого та проведеного таким чином заняття. Приклади проведення фільмотренінгу, з певного предмету та за конкретною темою, відображені у попередніх публікаціях (див., напр.: [5; 6]).

При підготовці фахівців різних спеціальностей, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, навчальними програмами з різних предметів передбачено також проведення тренінгових занять, котрі дозволяють застосування фільмотренінгів. Далі буде наведено інформацію з наявного досвіду їхнього проведення, при

викладанні різних навчальних дисциплін для навчання студентів-психологів.

Застосування фільмотренінгів у підготовці майбутніх фахових психологів можна розпочинати вже з першого року їхнього навчання за програмою бакалаврату, зокрема, при вивченні навчального курсу *«Вступ по спеціальності»*. Як свідчить досвід роботи з першокурсниками, на початку їхньої навчальної діяльності з освоєння обраного фаху в багатьох із них наявні лише досить приблизні та неточні уявлення про сутність обраної професії, передусім саме про те, чим займається фаховий психолог при здійсненні повсякденної роботи. Причому вивчення теоретичного матеріалу з підручника як з цього, так і інших навчальних предметів лише частково допомагає з'ясувати запити студентів щодо висвітлення даного питання. Дещо кращі результати дають бесіди з присутніми під час практичних занять на цю тему, можна також розраховувати на те, що вони краще зрозуміють сутність професії психолога після проходження ознайомчої практики, яка, проте, відбудеться ще не скоро та лише частково відобразить сутність і зміст даного виду професійної діяльності. З огляду на це видається доцільним проведення фільмотренінгів, із демонстрацією фільмів, у яких реалістично показано роботу психологів. Такі фільми викликають у студентів підвищений інтерес, а їхній аналіз і обговорення значно краще дозволяє вдовільнити їхню цікавість щодо пошуку відповідей на питання про призначення та специфіку обраної професії. Крім відеофрагментів, для фільмотренінгу з даного предмету використано фільм *«Шосте відчуття»*.

Значні можливості як для створення наочності при вивченні різних тем курсу, так і проведення фільмотренінгів на практичних заняттях надає також вивчення курсу *«Історія психології»*. Низка фільмів зображають процес появи і становлення психології як науки, виникнення різних напрямків і течій, тощо, у різні часові періоди її розвитку. Їхній перегляд і обговорення зі студентами дозволяє наочно показати, наскільки відрізняється практичне застосування наукових психологічних знань від того матеріалу, який вони вивчають із підручників. Інші фільми зображають проведення відомих психологічних експериментів, що знаменують визначні віхи розвитку психології; робота з ними дозволяє студентам краще зрозуміти сутність наукового підходу до дослідження психологічних явищ дійсності, їхній вплив на нашу дійсність, важливість появи й актуалізації певних проблем, які потрапляють у поле пильної уваги вчених-психологів. Не менш важливими і цікавими з огляду на вирішення навчальних завдань із даного предмету є фільми біографічного спрямування, про життя і діяльність відомих психологів-науковців.

Можливо, даний навчальний курс належить до тих, що найбільше потребує застосування наочності при його викладанні й освоєнні, проте найменше нею забезпечений. Саме застосування фільмів відповідної тематики і наповнення, у вигляді фільмотренінгів зокрема, дозволяє значною мірою вирішити це завдання. Для проведення заняття з даного предмету можна запропонувати фільм «Малер на кушетці» й ін.

Значні можливості для застосування в навчальному процесі при підготовці психологів надає навчальний курс «*Загальна психологія*». Передусім, це численні фільми мотиваційного спрямування, які часто мають біографічний характер, і правдиво відображають життя реальних людей, які досягнули видатних показників у певних сферах діяльності. Не менше цікавих фільмів, в яких зображено непересічний характер персонажів, процес його формування і прояву в діяльності, зокрема, на шляху до видатних досягнень. Варті уваги також фільми, що зображають людей із видатними вольовими якостями, які також сприяють досягненню непересічних звершень на життєвому шляху. Можна згадати також фільми, в яких реалістично відображено показники уяви персонажів, які стали основою розвитку в них видатних творчих здібностей і привели до визначних досягнень. Фільмів, придатних для використання при вивченні цього навчального курсу, ще чимало, варто згадати й ті з них, що стають навчальними посібниками при вивченні проявів підсвідомості, оскільки саме для вивчення цієї теми чи не найбільше потрібні відповідні наочні матеріали тощо. Для фільмотренінгу з даного предмету можна використати фільм «Кон Тікі» й ін.

Вивчення навчального курсу «*Вікова психологія*» також потребує як наочного висвітлення психологічних особливостей людей різного віку, так і їх детального аналізу й обговорення, що значно допомагає в освоєнні тем із даної дисципліни. Це зумовлює доцільність використання кінофільмів, у яких реалістично зображено психологічні особливості різних вікових груп: від немовлят до людей літнього віку. Студенти впевнені в тому, що вони найкраще обізнані з психологією юнацького віку, оскільки самі перебувають на даному етапі вікового розвитку. Однак навіть при висвітленні психологічних особливостей юнацького віку зустрічаються чималі труднощі, оскільки майбутні психологи далеко не завжди можуть відрізнити інші індивідуальні психологічні особливості, які також притаманні представникам певного віку, від власне вікових. Тільки після належного ознайомлення з підходом до їхнього виокремлення вони починають орієнтуватися в цьому питанні. Проте для з'ясування психологічних особливостей інших вікових періодів слід використовувати додаткові можливості задіяння наочності, як відеофрагменти і

кінофільми. Для фільмотренінгу з даного предмету використано фільм «Стажер».

Під час викладання навчального курсу «**Психологія маркетингу, реклами та PR**», студентам-психологам, після викладу всіх тем курсу, передбачених навчальною програмою, на практичних заняттях ставляться завдання застосувати одержані знання на практиці. Для цього їм запропоновано переглянути фільми відповідної тематики та наповнення, зокрема «Засновник», у якому головний персонаж досяг успіху саме завдяки створенню та проведенню ефективної маркетингової політики. Присутнім на занятті перед переглядом фільму було поставлено завдання: виявити і оцінити дії Засновника, спрямовані на використання маркетингу, передусім: створення бренду закладу, проведення рекламної кампанії, створення іміджу, а також їхні особливості. Після перегляду студентам запропоновано дати відповіді на задані запитання, спрямовані на виявлення одержаних знань із психології маркетингу, а також їхнього застосування у практичній діяльності. В процесі відповідей на поставлені питання було здійснено також їхнє обговорення. Не лише запропонований фільм, за певною конкретною темою, але і його обговорення й аналіз викликають чималий інтерес у студентів, особливо при пошуку можливостей застосування одержаних знань у майбутній діяльності за обраним фахом. Даний фільм було використано для фільмотренінгу з даного предмету [5].

При викладанні навчального курсу «**Соціально-психологічний тренінг спілкування**» навчальною програмою також передбачено проведення тренінгових занять. Роботу в даному випадку слід розпочати з виконання спеціальних вправ, за темою кожного з занять, однак варто також передбачити поступовий перехід щоразу на вищий рівень. Доцільно також змінювати і форми проведення занять, зокрема, для вивчення й аналізу проблемних життєвих ситуацій студентам потрібно запропонувати відеофрагменти реальних повсякденних випадків, які трапляються в повсякденному житті. Розгляд та аналіз різних проблемних ситуацій складає важливу частину щоденної роботи фахового психолога. Зокрема, студентам були запропоновані відеофрагменти, що містять конфліктні ситуації різного характеру, з художніх кінофільмів. Кожен фрагмент передбачає проведення роботи з його аналізу, зі застосуванням здобутих знань із раніше вивчених навчальних дисциплін. Крім відеофрагментів, для фільмотренінгу з даного предмету використано фільм «Історія любові» [6].

Після вивчення тем навчального курсу «**Сімейне консультування**» магістрам-психологам важливо надати можливість спробувати себе в ролі сімейного консультанта, не покидаючи навчальної аудиторії. Зокрема,

присутнім на занятті слід запропонувати для перегляду фрагменти з кінофільмів, де правдиво зображено повсякденні ситуації з сімейного життя. Так, демонстрація фрагменту із такого фільму показує реальну ситуацію в сім'ї, де персонажі зустрічають значні труднощі, для вирішення яких їм варто звернутися до сімейного психолога. Після перегляду запропонованого фрагмента студентам потрібно охарактеризувати наявну ситуацію, проаналізувати її причини, можливі наслідки; а потім запропонувати заходи з роботи з персонажами, в якості сімейного психолога, з метою усунення виявлених труднощів. Після того, як магістранти висловлять наявні у них міркування, потрібно влаштувати обговорення наданих пропозицій. Однак на цьому робота не завершується, оскільки далі присутнім на занятті запропоновано продовжити перегляд фільму, щоб з'ясувати подальший розвиток ситуації, як і дії персонажів із вирішення наявних труднощів. Після цього обговорення продовжується, далі слідує підбиття підсумків і здійснення узагальнень. Для фільмотренінгу з даного предмету використано фільм «Мачуха».

На завершення слід відзначити, що застосування фільмотренінгів видається доцільним також при викладанні низки інших навчальних дисциплін, для підготовки фахівців різних спеціальностей. Так, варто також згадати досвід застосування фільмотренінгів при викладанні курсу *«Анатомія і фізіологія центральної нервової системи»*, для підготовки майбутніх фахових психологів. Відзначаючи важливість знань із даного навчального предмету для розуміння сутності психічної діяльності, викладачам відомо, що до труднощів його викладання слід віднести вкрай незадовільну забезпеченість сучасними наочними навчальними матеріалами. Для подолання такої ситуації було вирішено використовувати під час викладу лекційного матеріалу відеофрагменти з науково-популярних фільмів, а на практичних заняттях проводити фільмотренінги, для детальнішого опрацювання окремих тем курсу. Для проведення таких занять визнано за доцільне використовувати науково-популярні фільми, які періодично демонструються вітчизняним телебаченням і наявні в мережі Інтернет: серіал «Ігри розуму», «Мозок з Девідом Іглменом», «Розум. Детально», «Поле розуму», «Як працює наш мозок», «Таємниці мозку з О. Колланом» (переважно виробництва Великобританії та США) й інші. Однак всі вони виявилися придатними лише для обмеженого використання для проведення занять, оскільки наявні лише в російському перекладі з мови оригіналу. Відповідно, їх використання з початком повномасштабної війни РФ проти України стало неможливим і було припинено.

Проведений розгляд можливостей і особливостей застосування фільмотренінгів під час викладання різних навчальних дисциплін – як і наявний досвід їхнього проведення – підтверджує, що така форма тренінгових занять придатна для застосування під час викладання різних навчальних предметів. Вона викликає чималий інтерес у слухачів, підвищує їхню активність під час занять, і дає бажані результати щодо їхньої фахової підготовки. Слід також відзначити, що наочні матеріали, які відображаються за допомогою мультимедійної техніки, використовувалися під час практично всіх лекційних занять, причому нерідко демонструвалися і необхідні відеофрагменти. На практичних заняттях мультимедійна техніка використовувалася значно рідше, переважно за бажанням студентів, якщо для супроводу доповідей з певних питань вони використовували підготовлені презентації. Фільмотренінги проводилися лише під час практичних занять, не частіше як один раз за семестр (із кожного навчального курсу); причому нерідко запропоновані для вивчення певної теми кінофільми доводилося пропонувати для самостійного позааудиторного перегляду.

Особливо варто відзначити доречність застосування фільмотренінгу при підготовці фахівців тих спеціальностей, які готуються до здійснення діяльності в особливих умовах, наприклад курсантів-рятувальників. Важливо підготувати їх до здійснення професійної діяльності в умовах, максимально наближених до реальних ситуацій, які зустрічаються при виконанні ними посадових обов'язків. Тому важливо реалізувати можливість моделювати їх під час проведення практичних занять у навчальних аудиторіях. Відповідно до цього, для проведення занять із майбутніми рятувальниками необхідно відібрати певні відеоматеріали: відеофрагменти або повнометражні фільми, в яких реалістично показані певні ситуації, з якими вони зустрінуться в майбутньому при виконанні професійної діяльності за обраним фахом. Саме така підготовка, в умовах, які максимально наближені до реальних, викликає у курсантів чималий інтерес, і дає позитивні результати в плані їхньої фахової підготовки. Як приклад такої роботи, для фільмотренінгу з курсантами-рятувальниками використано фільм «Рятівник».

Висновки.

1. Огляд доступних публікацій дозволив встановити, що в працях вітчизняних науковців наявні значні напрацювання за темою дослідження; але виявлена інформація не дозволяє належним чином організувати застосування фільмотренінгів при викладанні навчальних дисциплін студентам різних спеціальностей.

2. Запропонований раціональний підхід до проведення фільмотренінгу в навчальному процесі, сформований у результаті накопичення й

осмислення досвіду його проведення, придатний до застосування з навчальною метою, при вивченні багатьох навчальних предметів і тем курсу, як при підготовці фахівців різних спеціальностей, так і майбутніх фахових психологів.

3. Демонстрація запропонованого підходу до застосування фільмотренінгу під час занять зі студентами-психологами, при опануванні різних навчальних дисциплін, значно полегшує процес освоєння необхідного матеріалу, активізує їхні пізнавальні можливості та покращує як опанування певних тем, так і формування професійно значущих знань, вмінь і навичок.

4. Набутий досвід проведення занять із різних навчальних дисциплін при підготовці майбутніх фахових психологів із застосуванням фільмотренінгів підтверджує доцільність їхнього використання в навчальному процесі, що надає можливість створення наочності при освоєнні різних тем курсу, моделювання й аналізу повсякденних робочих ситуацій, а загалом для формування їхньої професійної компетентності.

В подальшому намічено детальніше висвітлити специфіку застосування фільмотренінгів при викладанні окремих навчальних дисциплін.

Література:

1. Бутманчук С. В. Кінотренінг як інтерактивний метод роботи практичного психолога. Збірник тренінгових занять для учнів, батьків, педагогів. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html>

2. Бутманчук С. В. Кінотерапія та кінотренінг або кіно замість ліків (інтерактивний метод роботи практичного психолога). URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html>

3. Власенко І. А., Фокіна В. А. Кінотренінг як практика успішної комунікації особистості // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2019. Вип. 1. С. 101-106.

4. Вознесенська О. Л., Голубева О. Є. Використання кінотерапії як форми медіа-освіти // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. статей / АПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; Редкол.: С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський та ін. К.: Міленіум, 2008. Вип. 19 (22). С. 332–339.

5. Вінтюк Ю. В. Психологічний аналіз у навчальному процесі при підготовці студентів-психологів (на прикладі фільму «Засновник») // Вісник науки і освіти. № 2(20). 2024. С. 632-646.

6. Вінтюк Ю. В. Психологічний аналіз особливостей спілкування з навчальною метою в процесі фільмотренінгу (на прикладі фільму «Історія любові») // Вісник науки і освіти. № 5(23). 2024. С. 799-813.

7. Кіноаналіз: як краще пізнати себе через спостереження за героями фільму. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-za-geroyamy-filmu/>

8. Кінотерапія як форма медіаосвіти. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/10584/2011-01-14-kinoterapiya-yak-forma-mediaosvity/>

9. Красин С. Вступ до режисованої фільмотерапії. Зцілення за допомогою кіно. URL: https://cinematherapy.org/wp-content/uploads/2023/12/Красин_С_А_Вступ_до_режисованої_фільмотерапії

10. Чаплінська Ю. С. Особливості фільмоаналізу у груповій роботі. URL: https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/СНaplinska_OSOLBYVOSTI-FILMANALIZU-U-GRUPOVIJ-ROBOTI.pdf

11. Чаплінська Ю. С. Використання різних підходів фільмоаналізу у практичній роботі психолога. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716390/2.pdf>

12. Яновський М. І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача: дис. ... канд. психол. Наук. Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2005. 290 с.

References:

1. Butmanchuk S. V. *Kinotrenih yak interaktyvnyi metod roboty praktychnoho psykholoha*. [Film training as an interactive method of work of a practical psychologist.]. Zbirnyk treninhovykh zaniat dlia uchniv, batkiv, pedahohiv. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktyvniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html> [in Ukrainian].

2. Butmanchuk S. V. *Kinoterapiia ta kinotreninh abo kino zamist likiv (interaktyvnyi metod roboty praktychnoho psykholoha)*. [Cinema therapy and cinema training or cinema instead of drugs (interactive method of work of a practical psychologist)]. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktyvnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html> [in Ukrainian].

3. Vlasenko I. A., Fokina V. A. (2019). *Kinotreninh yak praktyka uspishnoi komunikatsii osobystosti*. [Film training as a practice of successful personal communication]. // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seria: Psykholohichni nauky. Vyp. 1. S. 101-106. [in Ukrainian].

4. Voznesenska O. L., Holubieva O. Ye. (2008). *Vykorystannia kinoterapii yak formy media-osvity*. [Using film therapy as a form of media education] // Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psykholohii: Zb. statei / APN Ukrainy, In-t sotsialnoi ta politychnoi psykholohii; Redkol.: S. D. Maksymenko, M. M. Sliusarevskiyi ta in. Kyiv: Milenium. Vyp. 19 (22). S. 332-339. [in Ukrainian].

5. Vintiuk Yu. V. (2024). *Psykholohichniy analiz u navchalnomu protsesi pry pidhotovtsi studentiv-psykholohiv (na prykladi filmu «Zasnovnyk»)* [Psychological analysis in the educational process in the preparation of psychologists (on the example of the movie "Founder")]. // Visnyk nauky i osvity. # 2(20). 2024. С. 623-646. [in Ukrainian].

6. Vintiuk Yu. V. (2024). *Psykholohichniy analiz osoblyvostei spilkuvannia z navchalnoiu metoiu v protsesi filmotreninhu (na prykladi filmu «Istoriia liubovi»)* [Psychological analysis of the features of communication with an educational purpose in the process of film training (on the example of the film "Love Story")]. // Visnyk nauky i osvity. # 5(23). 2024. С. 799-813. [in Ukrainian].

7. *Kinoanaliz: yak krashche piznaty sebe cherez sposterezhennia za heroiami filmu*. [Film analysis: how to get to know yourself better by observing the characters of the film]. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-zageroyamy-filmu/> [in Ukrainian].

8. *Kinoterapiia yak forma mediaosvity. [Film therapy as a form of media education].* URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/10584/2011-01-14-kinoterapiya-yak-forma-mediaosvity/> [in Ukrainian].

9. Krasyn S. (2018). *Vvedenye v rezhysyruemuiu fylmoterapiiu. Ystselenye pry pomoshchy kynu. [Introduction to directed film therapy. Healing with the help of cinema.]*. URL: https://cinematherapy.org/wp-content/uploads/2023/12/Красін_С_А_Вступ_до_режисованої_фільмотерапії [in Ukrainian].

10. Chaplinska Yu. S. *Osoblyvosti filmoanalizu u hrupovii roboti. [Introduction to directed film therapy. Healing with the help of cinema]*. URL: https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/CHaplinska_OSOLYVOSTI-FILMANALIZU-U-GRUPOVIJ-ROBOTI.pdf [in Ukrainian].

11. Chaplinska Yu. S. *Vykorystannia riznykh pidkhodiv filmoanalizu u praktychnii roboti psyholoha. [Introduction to directed film therapy. Healing with the help of cinema]*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716390/2.pdf> [in Ukrainian].

12. Ianovskyi M. I. (2005). *Mekhanizmy psykhologichnoho vplyvu kinematografichnoho videoriadu na hliadacha [Mechanisms of the psychological impact of a cinematographic video series on the viewer]: dys. ... kand. psyhol. Nauk. Kharkivskyi nats. un-t im. V. N. Karazina. Kharkiv. 290 s. [in Ukrainian]*.